

PROJEKTAS VP1-2.1-ŠMM-01-V-03-003

„STANDARTIZUOTŲ MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO ĮRANKIŲ
BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOMS KŪRIMAS, II ETAPAS“

**STANDARTIZUOTŲ TESTŲ TAIKYMO
SAVIVALDYBĖSE IR ATASKAITŲ RENGIMO
METODIKA (METODINĖS REKOMENDACIJOS):**
„Standartizuoto mokinių pasiekimų vertinimo taikymas bendrojo
ugdymo mokyklų veiklos kokybės užtikrinimui: rekomendacijos
savivaldybėms“

Parengė:
Albinas Kalvaitis

Konsultavo:
Projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo
mokykloms kūrimas“ II etapas“
1.3.1. veiklos mokslinis vadovas dr. Pranas Gudynas ir metodininkė-ekspertė dr. Ramutė Skripkienė

Vilnius, 2015 m.

TURINYS

<i>Įvadas</i>	2
<i>Pasirengimas taikyti standartizuotus testus savivaldybėje</i>	5
<i>Standartizuotų testų taikymas mokymosi pasiekimų vertinimui savivaldybėje</i>	14
<i>Darbas su duomenimis ir ataskaitų rengimas</i>	20
<i>Mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo planavimas</i>	24
<i>Mokymosi pasiekimų gerinimo planų įgyvendinimo stebėseną savivaldybėje</i>	27
<i>Mokinių ir tėvų informavimas, susitarimai su tėvais ir mokiniais dėl jų mokymosi pasiekimų gerinimo</i>	28
<i>Rezultatų viešinimas</i>	30
<i>PRIEDAS. Savivaldybės ataskaitos forma</i>	32

Įvadas

Nacionalinis egzaminų centras vykdo tęstinį projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ II etapą (projekto kodas VP1-2.1-ŠMM-01-V-03-003). Šio projekto tikslas – plėsti Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos gebėjimus įvertinti mokinių pasiekimus, užtikrinti geresnį ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį ir tiksliau įvertinti mokytojo ir mokyklos darbo efektyvumą. Projektas (II etapas) vykdomas pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ įgyvendinimo VP1-2.1-ŠMM-01-V priemone „Švietimo kokybės užtikrinimo ir stebėsenos sistemų stiprinimas“.

Rengiant šį projektą buvo numatytos tokios mokinių mokymosi pasiekimų standartizuotų vertinimo įrankių ir vertinimo rezultatų panaudojimo galimybės:

1. Esamos situacijos savivaldybėje, mokykloje, klasėje įvertinimas.
2. Su švietimu susijusių sprendimų priėmimas, planavimas, ugdymo proceso organizavimas.
3. Informacijos apie mokinių mokymosi kokybę rinkimas.
4. Pagalbos mokykloms ir mokytojams teikimas.
5. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas.
6. Mokinių individualių ugdymosi poreikių diagnostika.
7. Grįžtamasis ryšys mokiniui, mokytojui, mokinio tėvams.

Projekto I etape buvo išbandyta Lietuvoje dar netaikyta, nauja mokinių pasiekimų vertinimo programų rengimo metodika bei modernūs statistinės analizės metodai. Projekto II etape pagrindinis dėmesys skiriamas I etape sukurtų vertinimo įrankių plėtojimui bei naujų vertinimo įrankių kūrimui, sukurtų įrankių praktiniam panaudojimui šalies, savivaldybės ir mokyklos darbo įsivertinimui. Projekto II etape sukurti vertinimo įrankiai diegiami pilotinėse projekto mokyklose išbandant metodus, kaip mokyklos galėtų pagerinti savo darbo kokybę, o savivaldybės – priimti duomenimis grįstus vadybos sprendimus.

Projekto I etape buvo sukurti šie standartizuoti mokinių pasiekimų vertinimui skirti įrankiai:

- 4 klasei: lietuvių kalbos (skaitymo ir rašymo) ir matematikos programos ir standartizuoti testai.
- 8 klasei: lietuvių kalbos (skaitymo ir rašymo), matematikos ir istorijos programos ir standartizuoti testai.

Projekto II etape tęsiant pradėtus darbus sukurti nauji vertinimo įrankiai, lietuvių kalbai, matematikai ir kitiems mokomiesiems dalykams:

- 4 klasei: lietuvių kalbos (skaitymo ir rašymo), matematikos testai, taip pat pasaulio pažinimo standartizuota programa ir testai.
- 6 klasei: lietuvių kalbos (skaitymo ir rašymo) ir matematikos programos ir standartizuoti testai.
- 8 klasei: lietuvių kalbos (skaitymo ir rašymo), matematikos, taip pat gamtos ir socialinių mokslų testai.

Standartizuotas testas – iš standartizuotų klausimų pagal testo specifikacijoje numatytas proporcijas sukonstruotas testas, skirtas mokinių pasiekimams įvertinti ir lygiams nustatyti. Jis parengtas, administruojamas ir vertinamas laikantis standartizuotų testų rengėjų nustatytos tvarkos.

Standartizuotų testų taikymo tikslas – sudaryti sąlygas mokykloms ir mokytojams savarankiškai ir objektyviai įsivertinti savo mokinių mokymosi pasiekimus, rinkti grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą ugdymo kokybei ir vadybai gerinti.

Standartizuoti testai kartu su pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimu bei brandos egzaminais turėtų sudaryti vieningą suderinto vertinimo sistemą.

Šiuo metu yra dvi galimybės (sistema yra kasmet tobulinama) savivaldybėms pasinaudoti standartizuotais testais:

1. Standartizuoti testai yra skelbiami Nacionalinio egzaminų centro sistemoje KELTAS, iš kur visos bet kurios savivaldybės mokyklos gali juos savarankiškai ir nemokamai parsisiųsti bei atsispausdinti. Ten pat skelbiamos visų standartizuotų testų vertinimo instrukcijos, taip pat savarankiškam duomenų nagrinėjimui reikalingos visų standartizuotų testų užduočių charakteristikos ir rezultatų palyginimui aktualūs šalies mokinių (nacionalinės imties) rezultatai.
2. Savivaldybės ir mokyklos gali tekti paraiškas ir pasirašyti bendradarbiavimo sutartis su Nacionalinių egzaminų centru bei nemokamai gauti atspausdintus visus tais metais parengtus standartizuotus testus. Savivaldybėms ir mokykloms yra suteikiama automatinio testų rezultatų apskaičiavimo paslauga ir pateikiamos keleto lygmenų – mokinio, klasės, mokyklos ir savivaldybės – ataskaitos. Šiose ataskaitose rezultatai pateikiami pagal testuotų dalykų pasiekimų lygius, testuotų dalykų turinio sritis (pvz., matematikos atveju: skaičiai ir skaičiavimai, algebra, geometrija, ir pan.) ir gebėjimų grupes (pvz., žinios ir supratimas, taikymas, aukštesniojo lygio mąstymo gebėjimai), taip pat pateikiama lyginamoji informacija, kiek tam tikro pasiekimų lygio (patenkinamo, pagrindinio, aukštesniojo) mokinių yra šalyje, savivaldybėje, mokykloje ar atskiroje klasėje.

Vėliau su visais standartizuotais testais, mokinių darbų vertinimo instrukcijomis, testų charakteristikomis ir duomenų palyginimui teikiamais šalies mokinių rezultatais susipažinti gali visi pageidaujantys, nes testavimo medžiaga skelbiama Nacionalinio egzaminų centro interneto svetainėje adresu: <http://www.nec.lt/>.

Mokyklos rusų ir lenkų mokomąja kalba taip pat gali pasinaudoti šiais testais. 4 klasės mokiniams skaitymo, rašymo ir matematikos testai yra verčiami atitinkamai į rusų ir lenkų kalbas. 8 klasės mokiniams skaitymo, rašymo testai pateikiami tik lietuvių kalba, kiti testai – verčiami į rusų ir lenkų kalbas. Testų charakteristikos ir vertinimo instrukcijos visiems testams (lietuvių, rusų ir lenkų kalba) yra vienodos.

Nacionalinis egzaminų centras, siekdamas skatinti savivaldybes ir mokyklas naudotis standartizuotais testais, tobulinti mokinių pasiekimų testavimo procedūras ir plėsti standartizuotų testų duomenų panaudojimą ugdymo kokybei gerinti, keletą metų vykdo veiksmo tyrimą „Standartizuotų testų taikymas savivaldybės mokyklose“, kurio tikslas – išsiaiškinti, kaip standartizuotus testus galima racionaliai panaudoti savivaldybių mokyklų veiklos gerinimui. Šalia standartizuotų testų, savivaldybėms ir mokykloms, pageidaujančioms gauti papildomą ataskaitą, yra siūloma galimybė pasinaudoti ir mokinių (4 ir 8 klasei) klausimynais. Papildomoje ataskaitoje savivaldybėms ir jų mokykloms pateikiami papildomi ugdymo kokybės stebėsenai aktualūs rodikliai (mokyklos sukuriama pridėtinė vertė, mokyklos klimatas, patyčių situacija mokykloje, mokinių mokėjimas mokytis – 4 klasei; mokyklos sukuriama pridėtinė vertė, mokinių savijauta mokykloje, mokyklos kultūra, mokinių mokėjimas mokytis – 8 klasei) bei visapusiškesnė rezultatų analizė.

Pasibaigus tyrimui, jame dalyvavusios savivaldybės turi pateikti NEC trumpą, nustatytos formos standartizuotų testų panaudojimo savivaldybėje ataskaitą bei laisva forma savivaldybės mokyklų interneto svetainėse paskelbti informaciją apie standartizuotų testų vykdymą savivaldybėje ir apibendrintus savivaldybės mokyklų rezultatus.

Šiose metodinėse rekomendacijose¹ yra apžvelgiama 23 Lietuvos savivaldybių, pasirašiusių bendradarbiavimo sutartis su Nacionalinių egzaminų centru ir pateikusių ataskaitas apie mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą taikant standartizuotus testus savivaldybių mokyklose, patirtis. Rengiant metodines rekomendacijas taip pat remtasi savivaldybių teiktomis paraiškėmis dalyvauti

¹ Šios rekomendacijos parengtos remiantis atliktos savivaldybių, dalyvavusių veiksmo tyrime „Standartizuotų testų taikymas savivaldybėse 2013-014 m. m.“, paraiškų bei ataskaitų analizės rezultatais; savivaldybių paraiškų dėl dalyvavimo veiksmo tyrime „Standartizuotų testų taikymas savivaldybėse 2014-2015 m. m.“ analizės rezultatais; taip pat savivaldybėms ir mokykloms teikiamų standartizuotų testų rezultatų ataskaitų ir jose teikiamų duomenų: mokinių, klasių, mokyklų „profilų“ ir išplėstinių savivaldybėms parengtų ataskaitų analizės rezultatais.

veiksmo tyrime 2013–2014 m. m. ir 2014–2015 m. m. Paraiškas dėl standartizuotų testų panaudojimo 2013–2014 m. m. pateikė 23, o 2014–2015 m. m. – 43 Lietuvos savivaldybės. 2015 metais testus iš viso laikė maždaug 85 proc. visų Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose besimokiusių ketvirtų ir aštuntų klasių mokinių.

Pasirengimas taikyti standartizuotus testus savivaldybėje

Tai – ko gero, pats svarbiausias etapas. Pasirengimas savivaldybėje taikyti standartizuotus testus turėtų prasidėti nuo plačios suinteresuotų tikslinių grupių diskusijos apie tai, ar ir kodėl mokinių pasiekimų vertinimas baigiant 4, 6 ar 8 klasę apskritai reikalingas, kokių tikslų būtų siekiama, kokių argumentų turima dėl standartizuotų testų panaudojimo savivaldybėje. Suprantama, kad mokinių mokymosi pasiekimų vertinimas naudojant standartizuotus testus pats savaime nėra ir negali būti tikslas. Standartizuoti testai – tai gana patikima priemonė, padedanti surinkti objektyvių duomenų, reikalingų savivaldybės švietimo bendruomenei svarbiems tikslams pasiekti. Taigi, savivaldybės administracijos švietimo padalinio darbuotojai, pasitelkę į pagalbą mokyklų atstovus, pasikvietę savivaldybės Tarybos švietimo komiteto narius turėtų aiškiai susitarti, ar ir kuriam tikslui ar tikslams pasiekti savivaldybėje ir jos mokyklose būtų reikalingi ir naudojami duomenys apie 4, 6, 8 ar kitų klasių mokinių mokymosi pasiekimus. Pavyzdžiui, 2014 m. Lietuvos savivaldybių administracijų švietimo padalinių specialistai, teikdami paraiškas dalyvauti NEC vykdomame veiksmo tyrime dėl standartizuotų testų taikymo savivaldybėse nurodė daug ir įvairių tikslų, kurie buvo atidžiai išnagrinėti ir suskirstyti į keletą grupių pagal aktualias savivaldybių ir mokyklų bendradarbiavimo sritis:

1. Parama savivaldybėje veikiančioms mokykloms:
 - Sudaryti sąlygas savarankiškai ir objektyviai įsivertinti savo mokinių mokymosi pasiekimus.
 - Sudaryti sąlygas rinkti grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą ugdymo kokybei ir vadybai gerinti, siekiant geresnių mokinių pasiekimų ir pažangos.
 - Nustatyti svarbiausias veiklos problemas, jų priežastis, kurios būtų svarbios tų mokyklų pažangai.
 - Skatinti mokyklų pažangą ir veiklos pokyčius.
 - Tobulinti mokinių mokymosi pasiekimų testavimo procedūras savivaldybės mokyklose.
 - Testavimo rezultatus panaudoti veiksmingesnei pamokos vadybai.

- Įvertinti mokytojų darbo efektyvumą.
 - Suteikti mokytojams galimybę pasitikrinti savo vertinimo objektyvumą ir patikimumą.
 - Kryptingiau tobulinti mokyklų vadovų ir mokytojų kvalifikaciją bei stiprinti atsakomybę ir mokyklų viešuosius ryšius.
 - Sudaryti prielaidas pradėti patikimai stebėti kiekvieno mokinio pažangą.
 - Paskatinti mokyklas rengti ir įgyvendinti į mokinių pasiekimų gerinimą orientuotus pažangos planus.
 - Gerinti mokyklų vadybos kokybę.
 - Mokyti mokytojus analizuoti ir interpretuoti mokymosi rezultatus ir kryptingai koreguoti ugdomąją veiklą.
 - Skatinti aktyviau taikyti mokymosi pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankius.
2. Valstybinės švietimo politikos įgyvendinimo savivaldybėje užtikrinimas:
- Palyginti savivaldybės mokinių mokymosi pasiekimų lygį su šalies mokinių mokymosi pasiekimų lygiu.
 - Gauti patikimą informaciją apie savivaldybės mokyklų mokinių mokymosi pasiekimus.
 - Įvertinti švietimo prieinamumo ir lygių galimybių principų įgyvendinimą savivaldybėje.
 - Palaikyti ir stiprinti ugdymo kokybę visose savivaldybės ugdymo įstaigose.
 - Užtikrinti savivaldybėje geresnę bendrojo ugdymo kokybę.
 - Nustatyti silpnąsias ir stipriąsias ugdymo proceso puses mokyklose.
3. Bendrojo ugdymo situacijos savivaldybėje gerinimas:
- Nustatyti ir įvertinti pokytį, lyginant su ankstesniais metais atliktų testavimų rezultatais.
 - Nustatyti ir įvertinti priemonių, taikytų mokymosi pasiekimams pagerinti efektyvumą.
 - Nustatyti mokyklų veiklos efektyvumą.
 - Savivaldybėje sudaryti sąlygas priimti patikima informacija grįstus sprendimus;
 - Savivaldybėje diegti suderinto vertinimo sistemą, kuri ateityje leistų pamatuoti kiekvieno mokinio daromą pažangą.
 - Savivaldybėje diegti duomenimis grindžiamą vadybos kultūrą.
 - Identifikuoti mokyklas, kurioms reikia savivaldybės lygmens specialistų pagalbos.
 - Sudaryti prielaidas specialistams geriau konsultuoti mokyklas ir mokytojus.

- Numatyti švietimo sistemos savivaldybėje tobulinimo prioritetus ir suplanuoti priemones jiems įgyvendinti.
 - Vykdyti švietimo stebėseną.
 - Tobulinti mokinių mokymosi pasiekimų testavimo procedūras savivaldybės mokyklose.
 - Savivaldybėje kurti efektyvią švietimo sistemą, atitinkančią atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens poreikius.
 - Gauti informacijos savivaldybės švietimo stebėsenos rodikliams.
 - Gauti patikimos informacijos, reikalingos vietos politikams dėl mokyklų finansavimo tikslingumo.
 - Gauti informacijos, reikalingos apsisprendžiant dėl savivaldybėje dirbančių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų.
4. Informacijos mokinių tėvams ir globėjams teikimas:
- Suteikti objektyvią informaciją apie jų vaikų mokymosi *pasiekimus*.
 - Suteikti objektyvią informaciją apie jų vaikų mokymosi *problemas*.
 - Informuoti apie planuojamas mokymosi pagalbos mokiniui priemones.
5. Informacijos mokiniams teikimas:
- Padėti patikimai įsivertinti mokymosi pasiekimus.
 - Skatinti kiekvieno mokinio individualią pažangą.
 - Veiksmingai ugdyti mokymo mokyti kompetenciją.
 - Skatinti mokinius domėtis savo mokymosi pasiekimais bei prisiimti atsakomybę už mokymosi rezultatus.
 - Skatinti mokinius įveikti savo baimes ir nepasitikėjimą, pozityviai nusiteikti siekiant individualių rezultatų.
 - Stiprinti mokymosi motyvaciją.
 - Pratinti mokinius prie nuoseklaus mokymosi ir atsakomybės.

Nagrinėjant savivaldybių paraiškas pastebėta, jog savivaldybėms ne visada lengva išsikelti ir tinkamai suformuluoti esminius mokinių pasiekimų vertinimo, taikant standartizuotus testus tikslus. Kai kurie tikslai itin deklaratyvūs arba jų negalima pasiekti taikant vien standartizuotus vertinimo įrankius ir mokymosi pasiekimų rezultatus (pavyzdžiui, naudojantis 4 ar 8 klasės mokinių standartizuotų testų rezultatais neįmanoma tiesiogiai išsiaiškinti, kaip tai buvo nurodyta vienos savivaldybės atsiųstoje paraiškoje, kodėl praėjusiais mokslo metais savivaldybės abiturientų daugelio dalykų valstybinių brandos egzaminų vidurkis buvo žemesnis, nei vidutiniškai šalyje).

Apsisprendus dėl mokymosi pasiekimų vertinimo standartizuotais testais tikslų ir uždavinių, rekomenduojama susitarti ir dėl testavimo sampratos bei principų. Apie tai reikėtų diskutuoti savivaldybės administracijos švietimo padalinyje, gal net pasikvietus mokyklų atstovus, savivaldybės Tarybos švietimo komiteto narius ar kitus savivaldybės švietimo bendruomenei svarbius asmenis ir/ar kitų savivaldybei pavaldžių institucijų atstovus.

Jau keleri metai NEC vykdomame projekte dalyvauja ne tik savivaldybės, bet ir atskiros mokyklos iš tų savivaldybių, kuriose nėra organizuojamas mokinių testavimas. Todėl, pirmą kartą apsisprendus savivaldybės mokyklose organizuoti standartizuotą mokinių pasiekimų vertinimą, verta pasidomėti, ar atskirų savivaldybėje veikiančių mokyklų bendruomenės savo iniciatyva nėra ankstesniais metais organizavusios mokinių testavimo. Jei tokių mokyklų savivaldybėje yra, jų bendruomenės turėtų padėti geriau pasirengti visos savivaldybės lygiu vykdomam mokinių pasiekimų vertinimui.

Analizuojant savivaldybių pateiktas ataskaitas, priklausomai nuo savivaldybėje susiklosčiusių unikalių aplinkybių, išsikeltų tikslų ir principinių nuostatų, išryškėja mažiausiai dvi – „griežtesnė“ ir „laisvesnė“ – nuostatos dėl mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo naudojant standartizuotus testus savivaldybės mokyklose:

1. **„Griežtesnė“ nuostata, kurios pagrindu galėtume laikyti siekį visų pirma savivaldybės lygio institucijų darbuotojų pagalba užtikrinti mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo objektyvumą ir sąžiningumą.**

Tokią nuostatą pasirinkusioms sąlygiškai galima priskirti savivaldybes, kuriose mokinių testavimo tvarką nustato, viską organizuoja ir prižiūri/kontroliuoja savivaldybės administracijos švietimo padalinio darbuotojai, o mokyklų bendruomenės, mokyklų vadovai ir mokytojai dažniau tik vykdo šių darbuotojų nurodymus. Tai galėtų būti savivaldybės, deklaruojančios, kad mokinių testavimas reikalingas siekiant gauti patikimą informaciją vietos politikams, pavyzdžiui, dėl atskirų mokyklų finansavimo tikslingumo, mokyklų tinklo pertvarkos (galbūt, apsispręsti, kurią mokyklą reikėtų siūlyti reorganizuoti), arba siekiant stiprinti mokyklų vadovų atsakomybę (galbūt, nuspręsti, kuriuos mokyklų vadovus reikėtų pagirti, o kuriuos „išbarti“), ir pan. Paminėti deklaruojami tikslai patys savaime nėra nepriimtini, ypač, jeigu nėra vieninteliai ir patys svarbiausi. Pasirinkus tokią nuostatą dėl mokinių pasiekimų vertinimo, teigiamas dalykas būna tas, kad naudojantis gerai parengtais standartizuotais vertinimo įrankiais galima gauti gana patikimus mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo rezultatus, taip reikalingus tikslingam lėšų planavimui ir kt. Tačiau viskas yra daug sudėtingiau, nes priklauso nuo daugybės kitų aplinkybių ir veiksnių, o ypač nuo „žmogiškojo“ faktoriaus. Praktika rodo, kad kai kada, laikantis labai „griežtos linijos“, gaunamas priešingas efektas – pablogėja dalies

mokyklų santykiai su savivaldybe, mokyklų bendruomenės, sąmoningai ar nesąmoningai, pradeda „kovoti“ prieš savivaldybės administracijos švietimo padalinio darbuotojų planus. Pavyzdžiui, jei mokyklos vadovai ar mokytojai pradeda jausti nors ir įsivaizduojamą asmeninę grėsmę sau, jie geba pasitelkti, mokinių tėvus, mėgindami jiems įteigti, jog mokymosi pasiekimų patikrinimas gali traumuoti mokinius, arba bandydami sukelti abejonių dėl standartizuotų testų rengėjų profesionalumo, taip pat tvirtindami, kad jie ir patys geba puikiai įvertinti mokymosi pasiekimus, nes geriau pažįsta mokinius, todėl jokių kitų vertinimų nėra nereikia ir pan. Tuo patikėję tėvai ar patys mokytojai kartais net kreipiasi į vietos ar nacionalinių žiniasklaidos priemonių atstovus ir sukuriama dar viena su švietimu susijusi „antis“, dėl kurios visuomenė įsivelia į beverčius ginčus, nes ilgainiui paaiškėja, jog tokie nuogastavimai dėl mokinių standartizuoto mokinių pasiekimų vertinimo buvo nereikalingi. Taigi, griežtokai mokyklų bendruomenių atžvilgiu nusiteikusioms savivaldybėms gali tekti spręsti daug papildomai iškylančių problemų, trukdančių pasiekti užsibrėžtų tikslų, nes dalis mokyklų ir mokytojų nusiteikia ir elgiasi priešišškai, nebendradarbiauja, nepadedą, neprisiima atsakomybės, nepripažįsta sprendimų naudingumo. Per kelerius metus pastebėta, jog savivaldybių administracijos švietimo padalinių darbuotojų principinės nuostatos dėl griežtesnio testų administravimo ir mokinių darbų vertinimo bei duomenų suvedimo, taip pat priimami su tuo susiję sprendimai ir veiksmai gali išprovokuoti didesnius ar mažesnius mokyklų bendruomenių neramumus, prisideda prie stresinių situacijų pagausėjimo ir negatyvių reakcijų spaudoje. Dėl šios priežasties, savivaldybėms, pasirinkusioms tokią „griežtesnę“ nuostatą rekomenduojama skirti pakankamai laiko ir pastangų dar iki testavimo pradžios išaiškinant, kodėl savivaldybėje bus laikomasi griežtesnės pozicijos (gal tokie sprendimai laikini, pvz., priimami tik vieneriems metams? dėl kokių priežasčių?), kokiomis principinėmis nuostatomis bus vadovaujamosi, kokių argumentų esama dėl priamamų sprendimų tinkamumo. Labai svarbu bendrauti ir su mokinių tėvais, juos nuraminti, paaiškinti, ko siekiama, kokia ateityje iš to bus nauda mokiniams ir jų tėvams. Be abejo, reikėtų suprasti, jog vadovavimasis griežtesne samprata neturėtų būti tapatinamas su autokratiška elgsena mokyklų atžvilgiu.

2. „Laisvesnė“ nuostata, kurios pagrindu galėtume laikyti siekį mokyklų bendruomenėms perduoti atsakomybę dėl mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo objektyvumo ir sąžiningumo užtikrinimo ir taip stiprinti tarpusavio pasitikėjimą bei sumažinti galimą „įtampą“ tarp savivaldybės ir mokyklų.

Tokią nuostatą pasirinkusioms sąlygiškai galima priskirti savivaldybes, kuriose kartu su mokyklų bendruomenėmis (visų pirma mokyklų mokytojais) vykdomas mokinių mokymosi pasiekimų patikrinimas, kai visuose mokinių testavimo etapuose aktyviai dalyvauja savivaldybės mokyklų

mokytojai, kai viskas vykdoma jų pačių pastangomis, o savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai tėra tik šios veiklos koordinatoriai. Šiai savivaldybių grupei galėtų būti priskiriamos savivaldybės, deklaruojančios, pavyzdžiui, kad testavimas naudojant standartizuotus testus – tai galimybė mokykloms ir mokytojams savarankiškai ir objektyviai įsivertinti savo mokinių mokymosi pasiekimus, kad svarbiausias tikslas – skatinti mokytojus analizuoti mokymosi pasiekimų rezultatus, juos interpretuoti ir kryptingai koreguoti savo darbą ir pan. Savivaldybei vadovaujantis tokia testavimo samprata, mokyklų bendruomenės mažiau nerimauja dėl galimai blogesnių savo mokyklos mokinių testų rezultatų. Jos labiau orientuojasi ne į kankinantį galutinių rezultatų laukimą ir spėliojimą, kas nutiks, jeigu rezultatai bus nepakankamai aukšti, o labiau į pozityvesnę realios situacijos savo mokykloje aiškinimąsi ir tolesnę bendrą visos mokyklos bendruomenės veiklą, taip didindamos savo mokyklos patrauklumą ir tuo pačiu gerindamos bendrojo ugdymo situaciją visoje savivaldybėje.

Savivaldybėms vadovaujantis antrąja testavimo samprata, jų mokyklų bendruomenių pasipriešinimas paprastai būna daug mažesnis, o mokinių testavimas dažniau priimamas ne kaip kažkoks baubas, o kaip patikimas ir efektyvus būdas padėti kiekvienam mokytojui ir mokiniui siekti geresnių rezultatų. Tada atsiranda didesnė tikimybė, kad savivaldybės administracijos švietimo padalinio darbuotojų iniciatyvą, savivaldybės mokyklose atlikti mokinių testavimą, mokytojai, mokiniai ir mokinių tėvai dažniau vertins kaip akivaizdžią naudą jiems patiems.

Praktika rodo, kad savivaldybės, apsispręsdamos pradėti mokinių testavimą, dažnai renkasi mišrų mokinių mokymosi pasiekimų patikrinimo organizavimo sampratos variantą, priklausomai nuo to, kiek plačiai į testavimo procesą įtraukiamos mokyklų bendruomenės ir kokiems tikslams pasiekti savivaldybėje norima panaudoti gautus testavimo rezultatus. Iš NEC pateiktų ataskaitų matyti, kad kai kuriose, didesnę testavimo patirtį turinčiose savivaldybėse buvo išbandyta ir „griežtesnė“ ir „laisvesnė“ sampratos, tam tikru laikotarpiu „atitildamos numatytas funkcijas“, tačiau tų savivaldybių švietimo bendruomenės vėl svarsto, kokiomis principinėmis nuostatomis verta vadovautis ateityje, o tai reiškia, jog tinkamų sprendimų paieškos tęsiasi ne vienerius metus, nes niekas negali pasakyti, kuriai savivaldybei kas geriausiai tinka. Aptariamoms sampratom nėra taisyklės, kurių būtina laikytis. Jos tik padeda suprasti, kokie sprendimai ir kur galimai veda, kiek tai atima laiko ir kokia tikėtina nauda, pasirinkus „griežtesnę“ ar „laisvesnę“ nuostatą dėl mokinių testavimo. Kiekvienos savivaldybės pasirinkimas yra savitas, todėl nebūtinai tinkamas kitai savivaldybei. Vieniems atrodo būtina organizuoti plačią savivaldybės švietimo bendruomenės diskusiją visais su pasiekimų vertinimu susijusiais klausimais, o kitiems atrodo, jog pakanka tikrai susitarti, kur ir kieno pastangomis bus organizuojamas mokinių darbų vertinimas ir apsispręsti dėl mokytojų paskatinimo už papildomus darbus.

Šiose metodinėse rekomendacijose nėra atskirai detaliai aptariama skirtingomis principinėmis nuostatomis besivadovavusių savivaldybių patirtis, galima tik numanyti, kad savivaldybė pasirinko atitinkamai „griežtesnio“ ar „laisvesnio“ (mokyklų ir mokytojų atžvilgiu) mokinių pasiekimų vertinimo sampratą, nes vykdė atitinkamą veiklą, sukūrė ir patvirtino atitinkamus dokumentus, būtinus standartizuotų testų taikymui.

Tolesnis rengimosi mokinių mokymosi pasiekimų vertinimui savivaldybėje žingsnis – atsakomybės ir funkcijų pasidalijimas tarp savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistų ir savivaldybėje veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenių atstovų. Atsakomybės pasidalijimas tiesiogiai priklauso nuo principinių nuostatų, kuriomis bus vadovaujama. Pavyzdžiui, vienoje Lietuvos savivaldybių atsakomybė buvo pasidalinta taip:

1. Savivaldybės lygmens specialistai atsakingi už:

- testų administravimo organizavimą;
- mokinių darbų vertinimo organizavimą;
- apibendrintų rezultatų aptarimą su savivaldybės mokyklų vadovų komandomis;
- apibendrintų rezultatų aptarimą su savivaldybės mokyklų pradinių klasių mokytojais ir mokytojais dalykininkais;
- apibendrintų savivaldybės lygmens rezultatų viešinimą ir visuomenės informavimą.

2. Mokyklų bendruomenių atstovai (mokyklų vadovai) atsakingi už:

- mokytojų, mokinių, jų tėvų informavimą ir palankų nuteikimą prieš testavimą;
- organizacinę pagalbą asmenims, vykdantiems standartizuotų testų administravimą ir mokinių darbų vertinimą;
- mokinių atliktų standartizuotų testų duomenų suvedimo organizavimą;
- mokytojų supažindinimą su standartizuotų testų rezultatais;
- mokinių ir jų tėvų informavimą apie standartizuotų testų rezultatus;
- ugdymo kokybės mokykloje gerinimą remiantis gautais duomenimis;
- apibendrintų mokyklos lygmens rezultatų viešinimą ir bendruomenės informavimą.

Savivaldybės lygmens specialistų atsakomybės sritys organizacinio pobūdžio. Savivaldybės specialistai tiesiogiai neatlieka darbų už kuriuos yra atsakingi, pavyzdžiui, apsisprendus vykdyti centralizuotą mokinių darbų vertinimą, specialistai neturi patys vertinti mokinių darbus, tačiau turi priimti atsakomybę už vertinimo organizavimą, tai reiškia, ne tik priimti visus su tuo susijusius sprendimus (atsižvelgiant į testuojamų mokinių skaičių apskaičiuoti darbų apimtį, numatyti lėšas, laiką, reikalingas patalpas, žmogiškuosius išteklius, kitas priemones), bet ir užtikrinti tinkamą jų įgyvendinimą. Mokyklų vadovai taip pat turi priimti atsakomybę daugiau už vadybines ir

organizacines priemones, nes jie negali patys suvesti visų duomenų ar su kiekvienu mokiniu aptarti individualių jo rezultatų, tačiau labai svarbu, kad mokyklų vadovai pasirūpintų švietimo bendruomenės informavimu apie apibendrintus mokyklos lygmens rezultatus (pvz., mokyklos interneto svetainėje), taip pat inicijuotų ir užtikrintų išsamesnį individualių rezultatų aptarimą su mokiniais ir jų tėvais, t.y. šį darbą pavestų mokytojams. Siekdami savivaldybėje sėkmingai atlikti mokinių pasiekimų vertinimą savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai į pagalbą galėtų pasitelkti savivaldybėje veikiančio švietimo centro bei kitų savivaldybės lygmens institucijų, kurių veikla yra susijusi su švietimu, darbuotojus.

Mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo patirtis savivaldybėse parodė, kad, rengiantis standartizuotam mokinių testavimui, labai naudinga skirti bent vieną koordinatorių, t.y. savivaldybės administracijos švietimo padalinio darbuotoją, atsakingą už visas su testavimu susijusias veiklas. Kai kuriose savivaldybėse buvo skiriami du koordinatoriai, vienas jų atsakingas už 4 klases, o kitas – 8 klases mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo eigą savivaldybėje. Taip pat savivaldybėje paprastai numatomi ir savivaldybės lygmens testavimo koordinatoriai ar administratoriai, atsakingi už testavimo laikotarpiu kuruojamas mokyklas (pvz., konsultuojantys mokyklas, testavimo metu apsilankantys mokyklose, prisidedantys prie rezultatų objektyvumo užtikrinimo, padedantys spręsti nenumatytas problemas), paprastai savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo įsakymu skiriami iš šio padalinio vadovų ar specialistų.

Kiekvienai savivaldybės mokyklai taip pat naudinga turėti testavimo koordinatorių arba administratorių, atsakingą už testavimo eigą mokykloje, paprastai mokyklos vadovo įsakymu skiriamą mokyklos direktoriaus pavaduotoją. Mokykloje taip pat naudinga kiekvieno testo vykdymui skirti atsakingą asmenį – testo vykdytoją. Juo paprastai skiriami mokyklos administracijos atstovai, pagalbos mokiniui specialistai, o jei jų neužtenka – kitų dalykų (bet ne testuojamo dalyko!) mokytojai. Pasirengimo mokinių pasiekimų vertinimui metu savivaldybės administracijos švietimo padalinio vadovas paprastai išleidžia įsakymų, reglamentuojančių mokymosi pasiekimų vertinimo procesą savivaldybės mokyklose. Įsakymų pavadinimai ne visada detalai atskleidžia jų turinį, todėl, norint pasinaudoti savivaldybių ataskaitose pateiktais pavyzdžiais, svarbu panagrinėti, kokie standartizuotų testų taikymo aspektai buvo reglamentuojami skirtingų savivaldybių administracijos švietimo padalinių vadovų įsakymuose:

1. įvardijami savivaldybėje numatomo mokymosi pasiekimų vertinimo naudojant standartizuotus testus tikslai ir uždaviniai;
2. apibrėžiamos savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistų, savivaldybės mokyklų vadovų ir mokytojų atsakomybės sritys;
3. skiriami koordinatoriai, atsakingi už mokinių pasiekimų vertinimą savivaldybėje;

4. reglamentuojama mokyklų bendruomenių informavimo apie atitinkamų klasių mokinių pasiekimų vertinimą naudojantis standartizuotais testais tvarka;
5. patvirtinamas mokymosi pasiekimų vertinimo mokyklose vykdymo ir duomenų suvedimo grafikas;
6. reglamentuojama mokymosi pasiekimų vertinimo vykdymo priežiūros tvarka;
7. skiriami asmenys (testavimo administratoriai), atsakingi už testavimo vykdymą kiekvienoje savivaldybės mokykloje;
8. reglamentuojama vieta (vietos), kur vyks atitinkamų klasių mokinių testavimas ir kur vyks mokinių darbų vertinimas;
9. įvardijami testavimo laikotarpiui numatomi testavimo vykdymo ir vertinimo centrai ir skiriami asmenys, atsakingi už jų veiklą;
10. tvirtinamos standartizuotų testų vykdymo/vertinimo komisijos;
11. skiriami mokinių darbų vertinimo komisijų (grupių) vadovai ir nariai;
12. reglamentuojama testavimo organizavimo ir vykdymo tvarka savivaldybės mokyklose;
13. skiriami asmenys, atsakingi už testų rezultatų suvedimą į NEC pateiktas suvedimo formas;
14. nustatoma vertinimo rezultatų aptarimo bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenėse tvarka.

Įsakymų gausa ir pobūdis priklauso nuo to, kokią mokymosi pasiekimų vertinimo sampratą („griežtesnę“ ar „laisvesnę“) pasirinko savivaldybė. Bet kokiu atveju, savivaldybės mokyklų direktoriai, atsižvelgdami į savivaldybių administracijos švietimo padalinių vadovų įsakymus, išleidžia mokyklos lygmens įsakymus, užtikrinančius aukštesniosios institucijos įsakymų vykdymą. Savivaldybių mokyklų direktorių įsakymuose gali būti apibrėžiami šie aspektai:

- papildomų administratorių skyrimas, jei mokinių vertinimas mokykloje organizuojamas keliose patalpose;
- atsakingų asmenų darbui su KELTO ir DIVEMO sistemomis skyrimas;
- direktoriaus pavaduotojo/pavaduotojų ugdymui, atsakingo už testavimo organizavimą ir koordinavimą mokykloje skyrimas;
- mokytojo, atsakingo už testavimo vykdymą (administratoriaus) mokykloje skyrimas.

Mokyklų vadovai savo įsakymais gali reglamentuoti ir kitus mokinių pasiekimų vertinimo savo mokykloje aspektus, pavyzdžiui, darbuotojų funkcijas ir atsakomybės sritis, jeigu aukštesniosios institucijos vadovo įsakymu mokykla paskiriama būti testavimo vykdymo ar mokinių darbų vertinimo centru.

Rengiantis mokinių mokymosi pasiekimų vertinimui naudojant standartizuotus testus, būtina išspręsti ir įvairius organizacinius klausimus. Pavyzdžiui, iš savivaldybių pateiktų ataskaitų aiškėja, kad būtina pasitikrinti, ar kiekviena savivaldybės bendrojo ugdymo mokykla gavo prisijungimo duomenis ir prisijungė prie KELTO sistemos, taip pat būtina informuoti mokyklas, kad jos patikslintų savo mokinių sąrašus DIVEMO sistemoje.

Savivaldybių pateiktos ataskaitos apie mokymosi pasiekimų vertinimo vykdymą rodo, kad pasirengimo taikyti standartizuotus vertinimo įrankius metu savivaldybėje būtina organizuoti įvairius informacinius renginius. Tokių informacinių renginių poreikis ir svarba išauga, jei savivaldybėje tik pradėdama naudotis standartizuotais testais ir mokyklų bendruomenėms suteikiama mažiau galių ir atsakomybės nei savivaldybės lygmens specialistams. Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad rengiantis pradėti standartizuotų vertinimo įrankių taikymą, savivaldybėse buvo organizuojami įvairūs seminarai ir informaciniai renginiai, tokie kaip:

- seminaras bendrojo ugdymo mokyklų vadovams ir jų pavaduotojams;
- seminarai savivaldybės pradinėse klasių mokytojams, matematikos, lietuvių kalbos ir istorijos mokytojams, įgyvendinantiems pagrindinio ugdymo programas, metodinių būrelių nariams;
- seminaras mokinių vertinimo taikant standartizuotus testus organizatoriams ir administratoriams savivaldybės mokyklose;
- savivaldybės švietimo centro organizuojami kvalifikacijos tobulinimo ir metodiniai renginiai (dažnai tęstiniai) mokytojams dėl mokinių darbų vertinimo;
- informaciniai renginiai vietos žiniasklaidos atstovams;
- mokyklose organizuojami seminarai klasių auklėtojams;
- mokinių susirinkimai mokyklose;
- mokinių tėvų susirinkimai mokyklose;
- mokyklose organizuojami mokytojų susirinkimai;
- mokyklose organizuojami metodiniai seminarai pradinėse klasių mokytojams, matematikos, lietuvių kalbos ir istorijos mokytojams, įgyvendinantiems pagrindinio ugdymo programas.

Standartizuotų testų taikymas mokymosi pasiekimų vertinimui savivaldybėje

Savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai, kitų savivaldybės lygmens organizacijų (pvz., švietimo centro) darbuotojai, mokyklų bendruomenės ir ypač mokyklų vadovai ir mokytojai įtemptai dirbo pasirengimo taikyti standartizuotą vertinimą metu ir kokybiškai atliko šiuos darbus:

- visų pirma skaitė ir iki galo išsiaiškino visus NEC išleistus dokumentus apie mokymosi pasiekimų vertinimą taikant standartizuotus testus;
- dalyvavo renginiuose (susitikimuose, seminaruose, pasitarimuose), kuriuos rengė NEC;
- susitarė dėl principinių testavimo nuostatų ir mokymosi pasiekimų vertinimo tikslų savivaldybėje;
- susitarė dėl funkcijų/darbų ir įsipareigojimų tarp savivaldybės lygmens ir mokyklos lygmens atstovų pasidalijimo ir paskyrė visus reikalingus atsakingus asmenis;
- pasitvirtino mokymosi pasiekimų vertinimo taikant standartizuotus testus savivaldybėje grafiką (testų vykdymo, mokinių darbų įvertinimo, duomenų suvedimo);
- išleido reikalingus savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo ir mokyklų vadovų įsakymus;
- atliko kitus reikalingus ir numatytus darbus.

Tolesnius žingsnius, organizuojant standartizuotą mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą galima suskirstyti į dvi dalis:

- testavimo vykdymą;
- mokinių atliktų darbų vertinimą.

Kiekvienam šių etapų taip pat reikia gerai pasiruošti.

Dar pasirengimo testavimui metu būtina sutarti, kaip ir kur standartizuoti testai bus laikomi prieš testavimą ir po jo, kas bus atsakingas už konfidencialumo reikalavimus: savivaldybės administracijos švietimo padalinyje ar mokykloje. Jei standartizuoti testai prieš mokinių testavimą laikomi savivaldybės administracijos švietimo padalinyje, būtina nutarti, kaip ir kada testai bus perduoti testavimą vykdančioms mokykloms. Pavyzdžiui, kai kuriose savivaldybėse testavimo stebėseną vykdančias asmenys iš savivaldybės administracijos švietimo padalinio testavimo vykdymo dieną vykdamy į kuruojamą mokyklą nuveža ir vokus su standartizuotais testais bei mokiniams skirtais klausimynais.

Praktika rodo, kad vokai su standartizuotais testais mokykloms gali būti savivaldybės perduodami iš anksto ir iki testavimo laikomi mokyklos vadovo seife ar kitoje testavimo medžiagos konfidencialumą užtikrinančioje vietoje.

Savivaldybėje apsisprendus į kiekvieną mokyklą siųsti testavimo stebėseną vykdančius asmenis, būtina iš anksto paskaičiuoti, kiek tokių asmenų reikia, nes testavimas paprastai vykdomas tą pačią dieną (o dienų, skirtų testavimui taip pat yra ne viena) visose mokyklose, o pasirinkus skirti testavimo stebėseną vykdančius asmenis, būtina likti iki galo nuosekliems. Pavyzdžiui, vienoje Lietuvos savivaldybėje – taip atsitiko, kad testavimo stebėtojai buvo nuvykę tik į dalį mokyklų. Vėliau, aptariant savivaldybės mokyklų mokinių pasiektus rezultatus, šis faktas sukėlė nemenkų aistrų dėl savivaldybės „nevienodo“ požiūrio į mokyklas. Taigi, skiriant testavimo stebėseną mokyklose vykdyšančius asmenis, būtina numatyti ir pavaduojančius asmenis, susipažinusius su testavimo vykdymo tvarka, jeigu kuris nors paskirtas testavimo stebėtojas dėl kokių nors priežasčių negalėtų vykdyti savo funkcijų.

Numatant būtinų testavimo stebėtojų skaičių galima remtis jau turima savivaldybių patirtimi. Pavyzdžiui, vienoje savivaldybėje 4 klasės mokinių testavimo stebėseną ir priežiūrą vykdė 23 testavimo stebėtojai, kurie vyko į 20 savivaldybės mokyklų, įgyvendinančių pradinio ugdymo programas, o 8 klasės mokinių testavimo stebėseną ir priežiūrą vykdė 17 stebėtojų, kurie vyko į 12 mokyklų, įgyvendinančių pagrindinio ugdymo programas. Testavimo stebėtojais savivaldybėse dažnai skiriami įstaigų, neturinčių 4 arba 8 klasių (gimnazijų, darželių, sporto mokyklos, muzikos mokyklos), vadovai, taip pat savivaldybės švietimo pagalbos tarnybos, suaugusiųjų švietimo centro darbuotojai bei savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai.

Nustatant testavimo pradžios laiką (valandą), būtina atsiminti, kad jį turi apibrėžti iš anksto parengtas ir su visomis suinteresuotomis pusėmis suderintas mokinių testavimo savivaldybėje grafikas. Paprastai, kaip tai rekomenduojama NEC dokumentuose, mokymosi pasiekimų vertinimas taikant standartizuotus testus vyksta pamokų metu, dažniausiai per antrą pamoką (arba nuo 9 valandos). Ketvirtokų testavimas paprastai trunka vieną pamoką, nes 4 klasės testų atlikimo trukmė – 45 min., o aštuntokams, jeigu dokumentuose nurodyta testo trukmė – 60 minučių, prie pamokos laiko dar pridedama 15 minučių. Kadangi tas 15 papildomų minučių kitų klasių mokiniams būna pertrauka, reikėtų iš anksto pasirūpinti, kad galimas triukšmas nesutrukdytų testuojamiems mokiniams.

Oficialus standartizuotų testų vykdymo grafikas parengiamas taip, kad skirtingų klasių ir dalykų testai nebūtų atliekami tą pačią dieną, tačiau savivaldybės šį grafiką gali prisitaikyti pagal savo poreikius. Kai kuriose savivaldybėse testavimo laikas, ypač, jei mokyklose tą pačią dieną suplanuoti du testai, nustatomas kitaip. Pavyzdžiui, ketvirtokai testą pradėjo 9 valandą, o aštuntokai – 11

valandą, arba vieno dalyko testas pradedamas 9, o kito dalyko – 11 valandą. Testavimo pradžios laikas yra susitarimo savivaldybėje reikalas, tačiau svarbu, kad visi laikytųsi vienodų susitarimų ir išvengtų informacijos apie testų užduotis „nutekėjimo“. Taip gali nutikti, jeigu tas pats testas atskirose mokyklose ar net savivaldybėse, jeigu nesilaikoma oficialaus grafiko, laikomas skirtingu laiku ar net ne tą pačią dieną.

Dar viena svarbi aplinkybė – testavimo vieta. Dažniausiai mokinių testavimas vyksta įprastose klasėse (ypač ketvirtokų testavimo atveju ir tada, kai mokykloje nėra daug paralelių klasių). Mokyklose, kuriose yra kelios 4 ar 8 klasės, daug sunkiau organizuoti testavimo administravimą ir stebėseną atskirose klasėse. Pradinėse klasėse stebėseną atlikti dažnai padeda netestuojamų klasių (1-3 pradinių klasių) mokytojai, kartais jie talkina ir 8 klasėse, tačiau tai trukdo tiesioginiam pradinių klasių mokytojų darbui, todėl paralelinių klasių aštuntokai dažnai yra testuojami drauge vienoje patalpoje, pavyzdžiui, mokyklos sporto arba aktų salėje.

Organizuojant mokinių testavimą savivaldybėse išryškėjo svarbi aplinkybė –vienodų testavimo stebėsenos/priežiūros sąlygų užtikrinimas, stiprinantis tarpusavio pasitikėjimą, o taip pat pasitikėjimą testų rezultatais. Galima manyti, kad, priklausomai nuo savivaldybėje po ilgesnių ar trumpesnių diskusijų pasirinktos standartizuoto mokinių testavimo sampratos, galimi mažiausi du testavimo savivaldybės mokyklose stebėsenos/priežiūros variantai:

- testo metu dalyvauja tik mokyklos vadovo paskirtas testavimo administratorius (atsakingas už visus testavimus mokykloje) ir/arba testavimo vykdytojas (atsakingas už atitinkamo dalyko testą ar klasės testavimą mokykloje) bei bendrą priežiūrą atliekantis savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo įsakymu paskirtas testavimo stebėtojas;
- testo metu kartu su mokyklos vadovo paskirtais testavimo administratoriumi ir/arba testavimo vykdytoju bei savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo įsakymu paskirtu stebėtoju taip pat dalyvauja klasių auklėtojai, arba, ypatingais atvejais, mokykloje dirbantis specialusis pedagogas ar savivaldybės pedagoginės psichologinės tarnybos atstovas.

Galimi ir įvairūs kiti sprendimai dėl to, kas gali arba negali būti patalpoje, kurioje mokiniai atlieka standartizuotą testą, tačiau dažniausiai susitariama, kad nedalyvautų atitinkamos klasės mokinių testuojamo dalyko mokytojai. Bet kokių atveju, reikia užtikrinti, kad stebėtojų nebūtų itin daug, kad jie savo veiksmais mokiniams netrukdytų atlikti užduočių. Rekomenduojama vadovautis „sveiku protu“ ir pernelyg nesureikšminti testavimo, dėl ko mokiniai galėtų patirti didesnę nei įprasta (pvz., atliekant kontrolinius darbus) stresą.

Savivaldybės, besirengdamos testavimui ir aptardamos mokymosi pasiekimų vertinimo savivaldybės mokyklose principines nuostatas ir tikslus, taip pat turėtų apsispręsti dėl 4 ir 8 klasės

mokiniam skirtų klausimynų pildymo būtinybės, nes tik mokinio klausimynų informaciją pateikusioms savivaldybėms ir jų mokykloms gali būti apskaičiuoti papildomi ugdymo kokybės stebėsenai aktualūs rodikliai (pavyzdžiui, mokyklos sukuriama pridėtinė vertė, mokyklos klimatas, patyčių situacija mokykloje, mokinių mokėjimas mokytis – 4 klasei; mokyklos sukuriama pridėtinė vertė, mokinių savijauta mokykloje, mokyklos kultūra, mokinių mokėjimas mokytis – 8 klasei) bei atlikta detalesnė lyginamoji rezultatų analizė. Savivaldybės ir jų mokyklos, pageidaujančios gauti papildomas ataskaitas su apskaičiuotais išvestiniais rodikliais, turi pasistengti mokinių tėvams tinkamai išaiškinti duomenų, gaunamų apklausiant mokinius, svarbą. Mokinių tėvams būtina paaiškinti, kaip bus užtikrintas informacijos konfidencialumas, atsakyti į abejonių keliančius klausimus, nes tėvai turės (pasirašydami) patvirtinti, jog neprieštarauja, kad jų vaiko pateikti atsakymai (tik apibendrinti duomenys) būtų naudojami vertinant ugdymo kokybę savivaldybės mokyklose, taip pat planuojant ugdymo aplinkos, ugdymo proceso, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir pagalbos mokiniui priemones. Testavimo praktika savivaldybėse rodo, kad didžioji dauguma savivaldybių, mokyklų, mokytojų ir tėvų supranta išvestinių rodiklių reikalingumą ir pritaria klausimynų pildymui. Klausimynų administravimo tvarka, kaip žinoma, šiek tiek skiriasi nuo testavimo tvarkos. Savivaldybės, apsisprendusios pasinaudoti ir 4, ir 8 klasės mokiniams skirtais klausimynais, rengiamuose testavimo grafikuose turi numatyti ir atsakymams į klausimynus skirtą datą ir laiką. Atskirų savivaldybių mokiniai jiems skirtus klausimus užpildė prieš testavimą arba jam pasibaigus. Klausimyno administravimui ir stebėsenai turėtų pakakti mažiau žmogiškųjų išteklių, nes duomenys suvedami NEC. Kitas etapas – mokinių atliktų darbų vertinimas – planuojamas ir organizuojamas priklausomai nuo savivaldybėje pasirinktos testavimo sampratos. Mokinių darbai gali būti vertinami centralizuotai, savivaldybės lygmeniu savivaldybės administracijos švietimo padalinyje ar kitoje savivaldybės lygmens institucijoje, specialiai paskirtame vertinimo centre (mokykloje), kur suvežami mokinių darbai ir susirenka dirbti mokinių darbų vertintojai, ar mokyklose, kur ir mokosi testuojami mokiniai. Jeigu nutarta darbus vertinti centralizuotai savivaldybės numatytose patalpose, rekomenduojama iš anksto susitarti dėl užpildytų testų pristatymo į numatytas patalpas ir dėl testavimo medžiagos konfidencialumo užtikrinimo visą darbų vertinimui numatytą laiką.

Taip pat rekomenduojama su mokyklų vadovais detaliai aptarti ir kitus mokinių darbų vertinimo organizavimo aspektus:

- kiek vertintojų vertins vieną mokinio darbą;
- kas bus mokinių darbų vertintojai;

- nepriklausomai nuo to, ar nuspręsta vykdyti centralizuotą mokinių darbų vertinimą, ar mokinių darbų vertinimas priskiriamas mokyklos lygmens atsakomybės sričiai, kiekvienai vertintojų grupei paskiriamas vertinimo komisijos pirmininkas;
- kokių mokyklų mokytojai dirbs vertinimo centruose (jeigu savivaldybėje bus keli vertinimo centrai, pavyzdžiui, pagal klases, testuojamus dalykus...);
- kiek iš viso reikės mokinių darbų vertintojų (ir pagal klases, ir pagal testuojamus dalykus);
- priklausomai nuo to, kiek nuspręsta turėti mokinių darbų vertintojų, apsisprendžiama, kiek truks mokinių darbų vertinimas;
- ar ir kaip bus atlyginta vertintojams už papildomą darbą (ypač centralizuoto vertinimo atveju);
- ar ir kaip bus kompensuojamos vertintojų kelionės į vertinimo centrus išlaidos.

Savivaldybių patirtis yra skirtinga. Kai kur savivaldybėse diskutuojant dėl centralizuoto mokinių darbų vertinimo buvo priimtas kompromisinis sprendimas – 4 klasių mokinių darbai buvo vertinami savojoje mokykloje, o 8 klasės mokinių darbai – vertinimo centre. Kitur, pavyzdžiui, buvo nuspręsta turėti du vertinimo centrus. Viename buvo centralizuotai vertinami 4 klasių mokinių darbai, kitame – 8 klasių mokinių darbai. Priklausomai nuo savivaldybėje besimokančių mokinių skaičiaus gali būti organizuojami net keli mokinių darbų vertinimo centrai, kuriuose galėtų dirbti atskirų testuojamų dalykų mokytojai, kad vertinimo centrų rūpesčius pasidalintų daugiau mokyklų. Suformuotų vertinimo komisijų pirmininkai įpareigojami organizuoti visą vertinimo komisijos darbą. Vertinimo komisijos narių skaičius priklauso nuo to, kaip greitai norima baigti darbą, kiek vertintojų turi vertinti vieną mokinio darbą ir kiek mokinių darbų planuojama skirti vienam vertintojui. Labai svarbu tinkamai paskirstyti darbo krūvį tarp komisijų narių, atsižvelgti į vertinimo sudėtingumą, kuris priklauso nuo testuojamo dalyko ypatumų, pavyzdžiui, lituanistams ir pradinių klasių mokytojams paprastai būna daugiau darbo, todėl pačių vertintojų galėtų būti daugiau. Analizuojant savivaldybių ataskaitas matyti, kad, vertinant 4 klasės mokinių darbus, paprastai vienam vertintojui teko nuo 4 iki 15 mokinių darbų. Vertinant 8 klasės mokinių darbus, vienam skaitymo ir rašymo standartizuoto testo vertintojui teko nuo 10 iki 20 mokinių darbų, o vertinant matematikos ir istorijos standartizuotus testus – nuo 17 iki 27 mokinių darbų.

Vertinimo komisijų nariai buvo parenkami įvairiais būdais, tačiau visur, kur vyko centralizuotas vertinimas, buvo vadovaujamosi nuostata, kad mokytojai negalėjo taisyti savo mokytų mokinių darbų. Iš esmės, viskas priklausė nuo susitarimų savivaldybėje. Pavyzdžiui, vienoje savivaldybėje 4 ir 8 klasių mokinių darbus vertino mokytojai iš kitų mokyklų (stengiantis, kad nebūtų žinoma, kurios mokyklos mokinių darbus tenka vertinti), kitose – darbus vertino mokytojai iš mokyklų,

kurių penktose arba devintose klasėse kitais metais mokysis testavime dalyvavę ketvirtokai ir aštuntokai, dar kitur vertintojais buvo stengiamasi skirti mokytojus iš mokyklų (pvz., gimnazijų), kurios testavime nedalyvavo, nes neturi ketvirtokų ir aštuntokų.

Savivaldybės labai įvairiai planavo kaip bus užtikrintas mokinių darbų vertinimo patikimumas. Vienose savivaldybėse atsitiktinai pasirinkti mokinių darbai dar buvo peržiūrimi ne vertinimo komisijos narių, paprastai savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistų. Kitose savivaldybėse mokinių darbus vertino du vertintojai, o jei jų įvertinimai neatitikdavo, dar ir vertinimo komisijos pirmininkas. Mokinių darbų vertinimo anonimiškumą, o tuo pačiu ir patikimumą, padidina aplinkybė, kad ant testų sąsiuvinių nerašomas nei mokyklos pavadinimas, nei mokinio pavardė.

Vienoje savivaldybėje buvo paskelbta, kad mokytojai, kurie suabejojo dėl savo mokinių įvertinimo tikslumo, savivaldybės administracijos švietimo padalinyje galėjo susipažinti su mokinių darbais, tačiau šia galimybe pasinaudojo tik dvi mokytojos, kitur visi įvertinti darbai buvo parodyti mokinius mokiusiems mokytojams ir šie galėjo įsitikinti įvertinimų korektiškumu. Reikia pabrėžti, jog mokytojų dalyvavimas vertinimo komisijų darbe ar mokinių darbų vertinimas savo mokykloje labai naudingas ne tik individualaus mokytojo profesinės kvalifikacijos tobulinimo požiūriu, bet ir prisideda prie vieningos vertinimo kultūros formavimosi, veda prie aiškesnių susitarimų ir objektyvesnio vertinimo ugdymo procese.

Vertinimo proceso trukmė atskirose savivaldybėse buvo skirtinga. Priklausomai nuo testuojamų mokinių ir vertinimui pasitelktų mokytojų skaičiaus, vertinimas truko nuo vienos iki 7 dienų, tačiau dauguma atvejų vertinimui pakako 3 dienų. Dažniausiai vertinimo centruose mokinių darbai buvo vertinami vienu metu. Vienose savivaldybėse vertinimas prasidėdavo po pietų, kai pasibaigdavo pamokos, kitur – nuo 12 valandos. Per dieną vertinimo komisijų nariai paprastai dirbdavo po 4 – 6 valandas.

Vertinimo priežiūra savivaldybėse buvo organizuojama skirtingai. Vienur buvo pasitikima vertinimo komisijos pirmininku, kitur – kartu su vertinimo komisijos pirmininku vertinimo priežiūrą vykdė paskirtas vertinimo centro vadovas ir papildomai dar kuris nors savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistas.

Iš savivaldybių patirties matyti, kad paprastai dar parengiamajame etape yra aiškiai apsisprendžiama, kas bus mokinių atliktų darbų vertintojai ir šiems vertintojams yra organizuojami specialūs mokymai, suprantami kaip mokytojų kvalifikacijos tobulinimo dalis. Taip pat, kai kurių savivaldybių atstovai ataskaitose nurodė, kad pasiteisino jų savivaldybėse jau susiklosčiusi tradicija, kiekvieną dieną, prieš vertinimo komisijos nariams pradėdant darbą, dar kartą aptarti NEC parengtas mokinių darbų vertinimo instrukcijas. Paprastai toks aptarimas trukdavo iki 30 minučių.

Pagrindinė su mokinių darbų vertinimu susijusi problema – mokytojų, dalyvaujančių darbų vertinime, darbo apmokėjimas. Paprastai ši problema bendru sutarimu būdavo sprendžiama mokyklų lygmeniu.

Darbas su duomenimis ir ataskaitų rengimas

Įvertinus mokinių darbus prasideda duomenų suvedimo darbai, kurie priklauso nuo to, kokios priemonės yra specialiai tam parengtos. 2014 m. Nacionalinis egzaminų centras parengė per visoms mokykloms per internetą prieinamą sistemą DIVEMO, skirtą duomenų suvedimui ir ataskaitų rengimui. Ši sistema tebėra tobulinama ir ateityje galbūt pasikeis, tačiau vykstant standartizuotų testų plėtrai, duomenų suvedimas į vienokio ar kitokio tipo elektroninę sistemą tebebus aktualus. Šiame leidinyje trumpai apibūdinama negausi (vos dvejų metų) savivaldybių patirtis.

Kaip žinia, kiekviena savivaldybė, pasirašydama su NEC bendradarbiavimo sutartį įsipareigojo šį darbą atlikti savo jėgomis. Savivaldybių mokykloms buvo pateikti gana detalūs nurodymai, kaip viską atlikti, tačiau praktika rodo, kad nurodymai kartais perskaitomi neatidžiai, todėl savivaldybėms teko savo mokykloms priminti, kad jos patikslintų mokinių sąrašus DIVEMO sistemoje. Sprendimai dėl testų rezultatų suvedimo į elektroninę duomenų bazę priklauso nuo to, koks mokinių darbų vertinimo būdas buvo pasirinktas savivaldybėje. Pačiais bendriausiais bruožais, galimi du sprendimai: jeigu buvo pasirinktas centralizuotas mokinių darbų vertinimas, tai duomenys suvedami savivaldybės lygmens institucijų ir jose dirbančių specialistų, jeigu savivaldybės mokyklos buvo įpareigtos pačios organizuoti ir atlikti mokinių darbų vertinimą, tai duomenų suvedimas, kaip ir vertinimas vykdomi mokyklose. Praktika rodo, kad atskiros savivaldybės po diskusijų sukūrė daug tarpinių atsakomybės pasidalijimo, suvedant duomenis, modelių. Priklausomai nuo išsikeltų tikslų, už duomenų suvedimą ir patikrinimą atsakingi asmenys skiriami savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo arba kiekvienos testavimo dalyvaujančios mokyklos direktoriaus įsakymu. Savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo įsakymu dar parengiamajame etape patvirtinamas duomenų suvedimo grafikas ir duomenų suvedimo vieta/vietos. Jei savivaldybėje pasirenkamas centralizuotas mokinių darbų vertinimas, savivaldybės administracijos švietimo padalinio vedėjo įsakymu nustatyta testų duomenų suvedimo vieta būna viena ar kelios institucijos, kuriose suvedami visų savivaldybės mokyklų mokinių, atskirai pagal klases (4 arba 8 klasių) ir testuojamus dalykus (4 klasės matematikos, 8 skaitymo ir t.t.) testų rezultatai.

Bet kokių atveju iš NEC pateiktų savivaldybių ataskaitų matyti, kad duomenis savivaldybėse suvedinėjo:

- savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai (kai kuriose savivaldybėse dar kartu su švietimo centro metodininkais);
- mokyklų testavimo administratoriai, pasitelkę klasės auklėtojus ar mokytojus;
- mokyklų direktorių pavaduotojai, atsakingi už duomenų perdavimo sistemą KELTAS (kai kuriose savivaldybėse buvo nustatyta, kad jiems gali talkinti mokyklos mokytojai, paprastai tai būna informacinių technologijų mokytojai);
- mokyklų informacinių technologijų mokytojai.

Priklausomai nuo pasirinkto duomenų suvedimo modelio ir mokinių skaičiaus, visas duomenų suvedimas trunka nuo kelių valandų iki, kaip rodo savivaldybių ataskaitos, 7 dienų. Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad, jei klasėje mokosi iki 10 mokinių, vieno testo rezultatų suvedimui užtenka pusės valandos, jei klasėje apie 20 mokinių – iki valandos laiko. Jei mokykloje yra kelios paralelinės klasės, duomenų suvedimo procesas trunka ilgiau. Savivaldybių atstovų teigimu, didelėse mokyklose vieno testo duomenų suvedimas gali trukti iki keturių valandų. Be abejo, asmenys neturintys duomenų suvedimo patirties dirba lėčiau, gali padaryti klaidų, todėl būtina numatyti ir skirti laiko duomenų patikrinimui. Savivaldybėse tai buvo daroma įvairiai. Vienose savivaldybėse duomenis suvedantys asmenys buvo informuoti, kad savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai atsitiktine tvarka tikrins duomenų suvedimo teisingumą. Kitose savivaldybėse kiekvienoje mokykloje buvo paskirti atsakingi asmenys (dalykų mokytojai, klasių auklėtojai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui), kurie tikrino visų duomenų suvedimo teisingumą. Kelios savivaldybės nurodė taikiusios savikontrolės tvarką: visų dalykų rezultatų protokolų duomenys buvo suvedami į lentelę ir skaičiuojama bendra kiekvieno mokinio surinktų balų suma. Ši balų suma buvo lyginama su suvestų balų suma. Tai padėjo greičiau aptikti ir ištaisyti įsivėlusias klaidas.

Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad, tinkamai pasirengus, duomenų suvedimo etape jokių didesnių problemų nekilo. Vienintelė savivaldybių ataskaitose paminėta problema buvo kilusi dėl to, kad duomenis suvedinėję asmenys nebuvo iki galo įsigilinę, kada būtina patvirtinti, jog duomenų suvedimas baigtas. Pavyzdžiui, specialistai patvirtinimo mygtuką paspausdavo suvedę vos vieno testo duomenis. Gavus šį patvirtinimą, NEC pradėdamos generuoti ataskaitas ir daugiau duomenų suvesti nei pakoreguoti jau negalima. Tokiu atveju, savivaldybei tekdavo kreiptis į NEC, atšaukti patvirtinimą apie duomenų suvedimą ir užbaigti suvedinėti arba patikslinti duomenis.

Suvedus duomenis ir iš NEC gavus automatiškai sugeneruotas mokinio, klasės ir mokyklos lygmens ataskaitas savivaldybės mokyklose, prasideda (ar turėtų prasidėti) gautų rezultatų analizė ir tikslinių grupių informavimas. Dar pasirengimo testavimui etape verta apgalvoti bent svarbiausius įvairių suinteresuotų grupių savivaldybėje veiksmus iki mokinių vasaros atostogų – kas, kada ir kaip galėtų „ant karštųjų“ analizuoti gautus testavimo rezultatus.

Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad į gautų testavimo rezultatų analizę paprastai įtraukiamos šios suinteresuotos grupės:

- 4 klasių mokytojai;
- 8 klasėse dirbantys testuojamų dalykų mokytojai;
- visi mokykloje dirbantys pradinių klasių, lietuvių kalbos, matematikos, socialinių ir gamtos mokslų mokytojai;
- direktorių pavaduotojai ugdymui;
- testavime dalyvavusių klasių vadovai;
- mokyklos metodinės tarybos nariai;
- mokyklos mokytojų tarybos nariai;
- mokytojai, kurie kitais mokslo metais mokys testavime dalyvavusius mokinius 5 ir 9 klasėse;
- savivaldybės pradinių klasių, lietuvių kalbos, matematikos, socialinių ir gamtos mokslų mokytojų, įgyvendinančių pagrindinio ugdymo programas, metodinių būrelių nariai;
- mokiniai;
- mokinių tėvai;
- savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistai, kuruojantys mokyklas.

Kokios tikslinės grupės įtraukiamos į diskusijas ir mokinių mokymosi pasiekimų aptarimą, kiek giliai šie rezultatai yra analizuojami, priklauso nuo savivaldybės išsikeltų tikslų, savivaldybėje pasirinktos testavimo sampratos ir nuo kitų aplinkybių. Bet kokiu atveju, įdėmiausiai gautus rezultatus nagrinėja 4 ir 8 klasių mokytojai, klasių auklėtojai, mokiniai ir jų tėvai.

Remiantis savivaldybių patirtimi, galima rekomenduoti laikotarpius, kada verta organizuoti įvairių tikslinių grupių bendradarbiavimą ir testų rezultatų aptarimą:

- iki mokslo metų pabaigos rekomenduojama su mokiniais ir jų tėvais aptarti ir apibendrinti esminius rezultatus. Tokiam aptarimui pradinių klasių mokytojai/ auklėtojai ar mokytojai dalykininkai turėtų pasirengti ir iš anksto išsinagrinėti gautas ataskaitas;
- birželio mėnesį rekomenduojama testavimo rezultatus aptarti mokyklų mokytojų metodinėse grupėse;

- rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais daug dėmesio testų rezultatų aptarimui rekomenduojama skirti savivaldybės mokytojų metodinių būrelių posėdžiuose;
- spalio mėnesį, kai gaunamos papildomos ataskaitos su išvestiniais rodikliais, rekomenduojama atidžiai ir atsakingai interpretuoti gautą lyginamąją informaciją ir itin korektiškai formuluoti išvadas. Savivaldybės specialistai turi prisiimti atsakomybę dėl to, kaip gauti papildomi duomenys bus aptariami savivaldybės lygiu ir atskirai su kiekviena mokykla, kaip visa surinkta informacija apie mokymosi pasiekimus savivaldybės mokyklose bus viešai interpretuojama, kokių pasekmių tai turės mokykloms, mokytojams, mokiniams, kokius pokyčius skatins, kokį poveikį darys savivaldybės lygmens sprendimams..

Visų darbo su testavimo rezultatais galimybių neįmanoma išvardyti. Savivaldybės ir jose veikiančios mokyklos duomenis nagrinėja ir aptaria priklausomai nuo išsikeltų tikslų, esamos situacijos ir unikalių aplinkybių. Savivaldybių pateiktose ataskaitose pateikiama daug pavyzdžių, kur buvo nagrinėjami ir aptariami standartizuotų testų rezultatai:

- savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistų – mokyklos kuratorių ir tos mokyklos mokytojų pasitarimuose;
- savivaldybės mokytojų metodinių būrelių posėdžiuose;
- savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų vadovų pasitarimuose;
- savivaldybės mokytojų metodinėse konferencijose;
- savivaldybės švietimo tarybos posėdyje;
- savivaldybės tarybos švietimo komiteto posėdyje.

Savivaldybės specialistai bendraudami su pavaldžių mokyklų vadovais turėtų rekomenduoti apibendrintus testų rezultatus mokyklose aptarti įvairiais aspektais ir įvairiose tikslinėse grupėse, ne mažiau svarbu aptarti ir individualius mokinių pasiekimus (tik ne viešai):

- individualiuose pokalbiuose (klasės auklėtojui ar dalyko mokytojui individualiai bendraujant su mokiniu ir/ar jo tėvais/globėjais);
- klasės mokinių tėvų susirinkimuose;
- mokyklos pedagogų tarybos posėdyje;
- mokyklos mokytojų metodinių grupių posėdžiuose;
- mokyklos 4 ir 8 (kai kada dar ir 5 ir 9) klasių mokytojų pasitarimuose.

Daug galimybių testų rezultatams aptarti galima rasti ir kitokio formato pasitarimuose ar susirinkimuose. Svarbiausia, kad tokių renginių metu būtų galima organizuoti rimtą įvykusio mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo rezultatų aptarimą ir susitarti dėl veiksmingų priemonių, kaip būtų galima pagerinti savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių rezultatus.

Mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo planavimas

Atsižvelgiant į savivaldybėse išsikeltus mokinių pasiekimų vertinimo tikslus gali būti įvairiais lygiais, bei įtraukiant įvairių suinteresuotų grupių atstovus, diskutuojama ir planuojama, kaip naudojantis gautais rezultatais pagerinti ugdymo kokybę savivaldybės mokyklose, o tuo pačiu ir jose besimokančių mokinių mokymosi pasiekimus. Mokymosi pasiekimų gerinimas tiesiogiai priklauso nuo turimų palyginamų duomenų, kurių iki šiol savivaldybės neturėdavo, todėl standartizuotų testų rezultatai smarkiai išplečia tikslingo planavimo galimybes, padeda išsikelti prioritetines sritis mokyklos arba net visos savivaldybės lygiu. Patirties dar turima nedaug, tačiau kai kuriose savivaldybėse pradedama nuosekliai įgyvendinti mokymosi pasiekimų gerinimo idėją skatinant savivaldybės mokyklas kasmet, atsižvelgiant į testų rezultatus ir kitus mokykloje turimus duomenis apie mokymosi sėkmingumą, rengti savo mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo planus. Mokymosi pasiekimų gerinimo planavimas savivaldybės lygiu išsikeliant daugumai mokyklų aktualesius prioritetus labai padeda mokykloms tikslingai planuoti mokymosi pasiekimų gerinimo priemones. Suprantama, kad mokymosi sėkmingumas ženkliai priklauso nuo ugdymo aplinkos ir mokytojų kompetencijos, todėl savivaldybės lygiu galima tikslingai planuoti ir diegti inovacijas bei skatinti pokyčius.

Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad, įvairiais lygiais išanalizavus ir aptarus mokinių mokymosi pasiekimų rezultatus, galimi įvairūs sprendimai ir veiksmai visos savivaldybės ar atskiros mokyklos lygiu:

- savivaldybėje (pvz., drauge su švietimo centru ir/arba kitomis savivaldybės lygmens institucijomis) išsikeliami prioritetiniai mokytojų kvalifikacijos tobulinimo siekiniai ir atitinkamai suplanuojamos kvalifikacijos tobulinimo priemonės;
- suplanuojamos savivaldybės mokytojų metodinių būrelių veiklos kitiems mokslo metams;
- savivaldybė skatina pavaldžias mokyklas atsižvelgti į testų rezultatus sekantiems mokslo metams numatant tikslingus pokyčius (pavyzdžiui, naudojantis ugdymo plano galimybėmis suplanuoti mokymosi pagalbos ir konsultacijų valandas, skirtas žemų, nepakankamų ar netolygių mokymosi pasiekimų mokiniams, įvairių ugdymosi poreikių mokiniams, taip pat formuoti mobilias mokinių grupes lietuvių kalbos, matematikos ar kitų dalykų mokymuisi));
- priimami sprendimai dėl naujų mokymo priemonių įsigijimo;
- priimami sprendimai dėl mokytojų profesinio tobulinimosi krypčių;
- testavimo rezultatais naudojasi 5 ir 9 klasių mokytojai, rengdami ilgalaikius ugdymo planus;

- diskutuojant su 4, 5, 8 ir 9 klasių mokytojais, išskiriamos probleminės atskirų dalykų ugdymo turinio sritys ir susitariama, kaip problemos bus sprendžiamos;
- apibendrinti mokyklos rezultatai naudojami mokyklų vadovų atestacijoje;
- priimami sprendimai dėl mokyklų strateginės veiklos planų rengimo ar koregavimo;
- į testavimo rezultatus atsižvelgiama rengiant metinius mokyklos planus;
- testų rezultatai naudojami mokyklų įsivertinimo (vidaus audito) procedūrose;
- formuojami nauji ir patikimi savivaldybės švietimo stebėsenos rodikliai, reikalingi mokymosi pasiekimų stebėsenai;

Testų rezultatai gali būti pagrindas ilgalaikėms metodinėms diskusijoms bei priemonių, kaip gerinti mokytojų kvalifikaciją, planavimui, taip pat bendravimui ir bendradarbiavimui su mokinių tėvais. Pavyzdžiui, kai kuriose savivaldybėse organizuojami tęstiniai savivaldybės administracijos švietimo padalinio specialistų susitikimai su savivaldybėje veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų pedagogais arba su kiekvienos mokyklos vadovų komandomis. Kitose savivaldybėse planuojama ilgalaikė darbo su savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklų mokytojais strategija, siekiant suvienodinti savivaldybėje besimokančių mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą ugdymo procese. Iš savivaldybių pateiktų ataskaitų matyti, kad, dalyvaudami mokinių darbų vertinimo komisijose, mokytojai netiesiogiai patobulino savo kvalifikaciją ir tai, tikėtina, taip pat prisidės prie tolesnio mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo. Pavyzdžiui, kai kuriose savivaldybių ataskaitose buvo minima, kad mokytojams buvo įdomu taisyti kitose mokyklose besimokančių mokinių darbus ir taip palyginti savo mokinius su kitų mokyklų mokiniais, savo darbo rezultatus – su kolegų iš kitų mokyklų darbo rezultatais. Pastebėta, kad mokytojams buvo labai svarbu pradėti tartis dėl vienesnių vertinimo kriterijų ne tik atskiros mokyklos, bet savivaldybės ir net šalies lygiu, patikrinti savo ir savo mokyklos darbo sėkmingumą, bendromis pastangomis siekti gerinti mokyklos sukuriama pridėtinę vertę.

Savivaldybių administracijų švietimo padalinių specialistai, siekdami paskatinti savo kuruojamas mokyklas rengti ir įgyvendinti mokymosi pasiekimų gerinimo planus, atspindinčius realias ugdymo aplinkybes mokyklose, turėtų įsipareigoti dar glaudžiau bendradarbiauti su mokyklomis ir joms padėti, galbūt net drauge su mokyklų vadovais mokytiis priimti duomenimis grįstus sprendimus ne tik dėl ugdymo aplinkos, ugdymo priemonių ir ugdymo turinio, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo, pagalbos mokiniui priemonių, bet ir dėl ugdymo proceso, mokymosi pasiekimų vertinimo kultūros, mokymosi pažangos stebėsenos pokyčių.

Nuo ko pradėti savivaldybėje? Galbūt, žengti pirmuosius žingsnius padėtų nesudėtingos struktūros gairės:

- pradėti rekomenduojama nuo situacijos analizės (pagrįsti apibendrintais ir lyginamaisiais standartizuotų testų rezultatais, išvestiniais rodikliais, vidinio ir/ar išorinio mokyklų vertinimo išvadomis, kt.);
- išskirti problemines tobulintinas sritis (nustatyti, kokios priežastys darė/daro įtaką esamos koreguotinos situacijos susidarymui, pagrįsti duomenimis ir argumentais), kurios trukdo savivaldybės lygiu pasiekti esminių tikslų;
- suplanuoti realų (pamatuojamą) pageidaujamą rezultatą ar pokytį per tam tikrą laiką (pvz., per vienerius mokslo metus);
- apibrėžti tikslines grupes, kurios turėtų pasiekti planuojamą rezultatą ar pokytį;
- suplanuoti mokymosi pasiekimų gerinimo priemonės (atsižvelgiant į išsikeltus tikslus ir prioritetus, numatant reikiamus išteklius, terminus ir už priemonių įgyvendinimą atsakingus asmenis);
- numatyti, kaip bus pamatuoti rezultatai ir įsitikinta, kad pavyko pasiekti numatytą pokytį.

Gairės paprastos, tačiau realus planavimas gana sudėtingas, nes rezultatai turi būti pasiekti mokyklose. Vadinasi, panašus planavimo etapas būtinas ir mokykloms, kurios rengdamos metinius mokymosi pasiekimų gerinimo planus turėtų ne tik atsižvelgti į savivaldybės suformuluotus prioritetus, bet ir į aktualias savo mokyklos problemas bei savo mokinių mokymosi rezultatus, kurie labai svarbūs siekiant kiekvieno mokinio mokymosi pažangos. Štai čia mokyklų kuratorių darbas dešimteriopai išauga, nes mokykloms reikia padėti susiplanuoti veiksmingus darbus, pasirinkti kas svarbiausia, „neužsižaisti“ priplanuojant labai daug nerezultatyvių veiklų. Be abejo, reikia apgalvoti ir tai, kokius administracinius ir vadybinius veiksmus reikės atlikti užtikrinant rezultatų tvarumą (ilgalaikį išliekantį poveikį).

Mokymosi pasiekimų gerinimo planų įgyvendinimo stebėseną savivaldybėje

Lietuvoje jau įprasta, kad, numatant priemones, kaip bus siekiama deklaruojamų savivaldybės švietimo bendruomenei svarbių tikslų, rengiamas priemonių planas ir numatomi rodikliai – kiekybiniai dydžiai arba kokybiniai požymiai, iš kurių sužinoma planuoti, valdyti ir kontroliuoti reikalinga informacija, galinti padidinti valdymo veiksmingumą². Kai veikla, siekiant konkrečių tikslų suplanuojama ir apsisprendžiama iš kokių požymių (rodiklių) bus aišku, ar šie planai įgyvendinami, būtina nustatyti, kaip šie rodikliai bus renkami ir kokios rodiklių reikšmės rodys

² Plg. http://svis.emokykla.lt/lt/index/a_view/34

teisingą ir sėkmingą vystymosi kryptį. Tik tokiu būdu galima užtikrinti savalaikį grįžtamąjį ryšį ir garantiją, jog išsikelti savivaldybės švietimo bendruomenei svarbūs tikslai tikrai bus įgyvendinti.

Taip randasi veiklos stebėseną. Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas nustato, kad savivaldybės lygmens švietimo stebėseną organizuoja ir vykdo savivaldybės administracija. Švietimo ir mokslo stebėsenos organizavimas ir vykdymas savivaldybės lygmeniu nustatomas savivaldybės administracijos dokumentuose³. Mokinių vertinimo taikant standartizuotus testus metu gauta informacija tikrai padeda gauti labai vertingų duomenų savivaldybės lygmens švietimo stebėsenai. Kai kurios savivaldybės jau dabar yra įsivedusios specialius savivaldybės lygmens stebėsenos rodiklius, kuriems apskaičiuoti panaudoja ir kasmet atliekamų mokymosi pasiekimų vertinimo naudojant standartizuotus testus rezultatus.

Dar niekada anksčiau savivaldybės lygmens švietimo kokybės stebėsenai nebuvo sukurta tiek prielaidų. Standartizuotų vertinimo įrankių taikymas visose savivaldybės mokyklose pagaliau leidžia laiku pamatyti realų nepagražintą ugdymo realybės „paveikslą“, kuriuo protingai pasinaudojus, pagaliau galima pradėti labai tikslingai keisti ugdymo praktiką ir daryti poveikį ugdymo rezultatams ateityje. Deja, neužtenka pareikalauti, kad visos mokyklos parengtų mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo planus ir vykdytų suplanuotą veiklą. Savivaldybės reikalas – išmintingai vykdyti mokyklų pasirengtų planų įgyvendinimo stebėseną, o tai reiškia, jog su mokyklomis reikėtų bendradarbiauti ir teikti joms pagalbą. Mokykloms, kaip ir mokytojams bei mokiniams, taip pat reikalingas grįžtamasis ryšys apie savo veiklą, atitinkamas formuojamojo pobūdžio vertinimas, stiprinantis motyvaciją ir padedantis tobulėti. Suprantama, kad savivaldybėse kol kas nėra pakankamai specialistų, galinčių labai intensyviai bendradarbiauti su visomis mokyklomis, todėl mokymosi pasiekimų gerinimo stebėsenai rekomenduojama suplanuoti nedaug, bet įgyvendinamų priemonių. Visų pirma, mokyklas kuruojantys specialistai turėtų patys pasidomėti kiekvienos kuruojamos mokyklos mokinių mokymosi pasiekimais (ne tik standartizuotų testų rezultatais, bet ir mokymosi pasiekimais, fiksuojamais dienynuose, taip pat kuruojamų mokyklų pagrindinio ir vidurinio ugdymo pasiekimais), juos išsinagrinėti ir susiformuluoti pirmines išvadas apie svarbiausias problemas ir tobulintinas sritis. Mokyklų kuratoriai taip pat turėtų domėtis kuruojamų mokyklų parengtais mokymosi pasiekimų gerinimo planais, su mokyklų atstovais aptarti jų pačių išsikeltus tobulinimosi prioritetus ir spręstinas problemas, palyginti su savo išvadomis, pateikti mokykloms rekomendacijas dėl planuojamų pasiekti rodiklių tikslinimo ar veiklų sukonkretinimo, išklaudyti mokyklų atstovų argumentus, išsakyti savuosius, siekti susitarimo, padėti mokykloms įsivertinti pasiektus pokyčius, padrąsinti bendruomenes kelti sau didelius

³ Plg. http://svis.emokykla.lt/lt/index/a_view/34

lūkesčius ir siekti ambicingų (proto ribose) tikslų, tačiau tuo pačiu parodyti, jog nesitiki iš mokyklų neįmanomų dalykų ir supranta, kad labai reikšmingi yra ir nedideli pokyčiai.

Mokslo metų pabaigoje, kai baigiasi suplanuotų veiklų terminai, rekomenduojama su mokyklų komandomis aptarti pasiektus rezultatus, išsiaiškinti kas pavyko arba kodėl kažkas nepavyko, suformuluoti galutines išvadas ir pradėti ciklą iš naujo (ir savivaldybės, ir mokyklų lygmenyse), t.y. nuo pakitusios situacijos įvertinimo ir pokyčių planavimo, naudojantis naujais duomenimis.

Mokinių ir tėvų informavimas, susitarimai su tėvais ir mokiniais dėl jų mokymosi pasiekimų gerinimo

Darbas su mokiniais ir jų tėvais aptariamas visuose šių metodinių rekomendacijų skyriuose, nes mokiniai ir jų tėvai yra, ko gero, patys didžiausi naudos gavėjai. Kalbant apie mokinių ir jų tėvų informavimą bei bendradarbiavimą su jais, galima išskirti tris šio bendradarbiavimo ir informavimo etapus:

- pasirengimo savivaldybėje taikyti mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą naudojantis standartizuotais testais metu;
- testavimo metu;
- aptariant apibendrintus (mokyklos ir klasės lygmens) ir nagrinėjant individualius mokinių testų rezultatus.

Visų pirma, atsakingi savivaldybės specialistai galėtų paskatinti mokyklas mokinių tėvus supažindinti su mokymosi pasiekimų vertinimo tvarka mokykloje ir paaiškinti skirtingų vertinimo būdų ir formų taikymo tikslus ir reikalingumą, taip pat standartizuotų testų, kaip įrankių, mokyklose naudojamų apibendrinamojo ir diagnostinio vertinimo tikslais, svarbą. Tėvus taip pat reikėtų trumpai informuoti ir apie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių pasiekimų vertinimą, taip griaunant įvairius nepagrįstus mitus. Reikėtų paskatinti savivaldybės mokyklas dar pirmoje mokslo metų pusėje trumpai informuoti mokinius ir jų tėvus apie mokslo metų pabaigoje planuojamą atitinkamų klasių (pvz., 4 ir 8 klasių) mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą visose savivaldybės mokyklose, informuoti apie jau turimą mokyklos patirtį ir apibendrintus rezultatus, pateikti nuorodų, kur galima rasti daugiau informacijos. Artėjant mokslo metų pabaigai rekomenduojama informuoti tėvus, kurių vaikai mokosi atitinkamose klasėse, apie testų grafiką, paaiškinti, jog testavimo laikas ir trukmė nustatomi atsižvelgiant į pedagogų, mokslininkų, ekspertų rekomendacijas ir testavimų patirtį daugelyje pasaulio šalių. Paaiškinti, kaip tėvai galėtų padėti savo vaikams pasirengti testavimui (kaip nusiraminti, sutelkti dėmesį, negaišti laiko, atidžiai pasitikrinti

ir pan.). Žinoma, visa tai išaiškinti mokiniams yra mokytojų pareiga, tačiau tėvų palaikymas, adekvatūs lūkesčiai ir santūri laikysena labai padeda vaikams, suteikia daugiau pasitikėjimo savo jėgomis. Antra vertus, svarbu akcentuoti, jog tėvai turėtų dar atidžiau pasirūpinti, kad vaikas išsimiegotų prieš testavimą, būtų tinkamai papusryčiavęs, laiku atsikeltų ir t.t.

Įvertinus mokinių atliktus testus ir gavus mokinio lygmens ataskaitas, labai svarbu rekomenduoti mokykloms iki mokslo metų pabaigos ataskaitas būtinai perduoti mokinių tėvams. Ataskaitos yra rengiamos su trumpais paaiškinimais, ką apie vaiko mokymosi pasiekimus rodo duomenys pateikiamose įvairiose diagramose. Būtų labai naudinga individualiai aptarti kiekvieno mokinio rezultatus su jo tėvais ar globėjais. Išsiaiškinti, ar rezultatai atitinka mokinio ir jo tėvų lūkesčius, paaiškinti, kaip mokytojai vertina to mokinio mokymosi situaciją, kaip šie rezultatai dera su vertinimo ugdymo procese rezultatais, ką atskleidžia apie mokinio mokymosi ir mąstymo gebėjimus, kaip pats vaikas galėtų tobulinti savo mokymosi pasiekimus ir kaip jam galėtų padėti artimieji. Labai svarbu paaiškinti tėvams, kokių pagalbos mokiniui priemonių ateityje imsis mokykla. Savivaldybių patirtis rodo, jog dažniausiai mokinių tėvai buvo kviečiami į mokyklas diskutuoti apie standartizuotų testų rezultatus, aptarti savo vaikų rezultatus su mokytojais, kai kuriose savivaldybėse buvo organizuojamos platesnės vietos politikų, pedagogų ir mokinių tėvų diskusijos. Vis tik dažniausiai vyko tik mokinių tėvų ir mokytojų diskusijos mokyklose, o platesnės diskusijos savivaldybės lygiu dar daug kur neišsirutuliojo.

Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad daugeliu atvejų individualios mokinių testų rezultatų ataskaitos buvo laiku perduotos mokiniams ir jų tėvams. Kai kurios mokyklos perdavė išspausdintas ataskaitas, o kai kurios išsiuntinėjo tėvams elektroniniu paštu ar per elektroninį dienyną. Būta atvejų, kai ataskaitos mokiniams ir tėvams buvo parodytos tik kompiuterio ekrane, informuojant apie pasiektus rezultatus, tačiau tai nėra rekomenduojama praktika, nes nei mokiniui, nei tėvams neįmanoma atsiminti visos vertingos informacijos. Su tėvais derėtų išsiaiškinti, kokių ataskaitų pageidautų: jeigu „popierinių“, tai spalvotų ar juodai baltų, kieno lėšomis tai bus padaryta (mokyklos ar tėvų). Galbūt tėvai gali patys išsispausdinti, bet tada jiems reikalinga elektroninė versija.

Rezultatų viešinimas

Savivaldybės savo ataskaitose dažnai akcentuoja, kad dėl mokinių vertinimo rezultatų viešinimo irgi būtina susitarti dar parengiamajame etape. Paprastai dėl rezultatų viešinimo savivaldybės administracijos švietimo padalinio vadovai diskutuoja su mokyklų vadovais, o po to labai naudinga, šį klausimą aptarti su mokyklų bendruomenėmis (mokytojais ir mokinių tėvais).

Praktika rodo, kad dažniausiai viešinant rezultatus :

- savivaldybės interneto svetainėje skelbiama apibendrinta visų savivaldybės mokyklų rezultatų ataskaita;
- vietos spaudoje skelbiami pranešimai apie apibendrintus savivaldybės mokyklų mokinių mokymosi pasiekimus;
- savivaldybės mokyklų interneto svetainėse skelbiama apibendrinta mokyklos lygmens informacija apie mokinių atliktų testų rezultatus.

Standartizuotų testų rezultatų viešinimas yra labai svarbus ir atsakingas dalykas. Viešinama informacija turėtų tenkinti įvairių tikslinių grupių poreikius, tačiau žinant, jog kol kas mūsų visuomenės pasirengimas tinkamai analizuoti ir interpretuoti duomenis apie mokymosi pasiekimus nėra labai geras, reikia atlikti nemažai aiškinamojo pobūdžio darbo. Savivaldybės inicijuojami informaciniai susitikimai, diskusijos su įvairiomis tikslinėmis grupėmis labai daug prisidėtų prie mokymosi pasiekimų vertinimo ir rezultatų interpretavimo kultūros gerinimo.

Kai suplanuotas mokinių vertinimas atliekamas iki galo, kai su visomis suinteresuotomis grupėmis aptariami šio įvertinimo rezultatai, būtina pradėti rengtis naujam mokinių testavimui – juk sekantysis mokslo metais į 4, 6 ar 8 klases ateis kiti mokiniai ir bus svarbu aiškintis, kaip jiems sekasi mokytis. Iš savivaldybių ataskaitų matyti, kad savivaldybių administracijos švietimo padalinyje dirbantys specialistai supranta, kad daugiausia naudos galima gauti iš nuolat atliekamų mokinių vertinimų. Tik kasmet vykdant standartizuotą testavimą galima patikimai vertinti mokytojų ir mokyklų vadovų veiklą bei, esant poreikiui, greitai koreguoti išryškėjusias neigiamas tendencijas.

PRIEDAS

S A V I V A L D Y B Ė S A T A S K A I T O S F O R M A

**XXX SAVIVALDYBĖS
STANDARTIZUOTŲ TESTŲ TAIKYMO SAVIVALDYBĖS MOKYKLOSE.**

A T A S K A I T A

xxxx m. d.

I. Pasirengimas testavimui

Trumpai aprašykite, **kaip buvo pasirengta testavimui**, kokius savivaldybės lygmens dokumentus parengėte, kokius savivaldybės lygmens tikslus, uždavinius išsikėlėte, kaip apsibrėžėte atsakomybės sritis. Parašykite, su kokiomis problemomis teko susidurti pasirengimo testavimui laikotarpiu.

II. Testų administravimas

Trumpai aprašykite, **kaip sekėsi administruoti testus**: ar buvo sudėtinga vadovautis administravimo tvarka, ar laikėtės duoto grafiko, koks buvo pasirinktas testavimo laikas, kur vyko testavimas, kokių problemų kilo testavimo metu, kaip jas išsprendėte ir kt.

III. Mokinių darbų vertinimas

Trumpai aprašykite **mokinių darbų vertinimo procedūras** (organizavimą, susitarimus, eigą, kilusias problemas), kiek laiko tam buvo skirta, kiek pedagogų atliko šį darbą, kaip siekėte užtikrinti vertinimo patikimumą, su kokiomis problemomis susidūrė.

IV. Duomenų suvedimas

Nurodykite, **kas suvedė testų duomenis**, kiek laiko tam skyrė, kaip siekėte išvengti suvedimo klaidų.

V. Rezultatų analizė ir išvados

Trumpai aprašykite, **kas ir kaip analizavo gautus rezultatus**, kokios buvo Jūsų išvados, ar bendriausi savivaldybės ir mokyklų rezultatai atitiko Jūsų lūkesčius, gal kuo nors nustebino.

VI. Tikslinių grupių informavimas ir apibendrintų rezultatų panaudojimas

Trumpai aprašykite, **kaip panaudojote rezultatus**, kokias tikslines grupes ir kada informavote (gal dar planuojate tai padaryti), kaip tai buvo organizuota, kokių sunkumų kilo, kaip planuojate elgtis ateityje, kaip panaudojote/planuojate panaudoti gautus apibendrintus rezultatus.

VII. Mokyklų ir pedagogų indėlis

Trumpai aprašykite, koks buvo mokyklų ir pedagogų indėlis organizuojant ir vykdant 4 ir/ar 8 klasių mokinių pasiekimų vertinimą panaudojant standartizuotus testus. Kaip reagavo mokyklų pedagogų bendruomenės (rodė iniciatyvą, susidomėjimą, geranoriškai bendradarbiavo ar kt.), su kokiais iššūkiais teko susidurti savivaldybės ir mokyklų administracijoms.

VIII. Rezultatų paskelbimas viešoje erdvėje (internete)

Trumpai išdėstykite savo nuomonę apie viešoje erdvėje paskelbtus (skelbtinus ateityje) Jūsų savivaldybės rezultatus. Kokių diskusijų tai sukėlė/nesukėlė Jūsų bendruomenėje? Ar sunku buvo apsispręsti, kokią informaciją paviėšinti. Gal išvelgiate kokių nors akivaizdžių problemų, susijusių su Jūsų savivaldybe/mokykloms svarbiomis aplinkybėmis.

IX. Kita

Jūsų pasiūlymai, klausimai, komentarai...

Ataskaitos formą užpildė

(užpildžiusio asmens pareigos, vardas, pavardė ir parašas)